

RYNEK ZBÓŻ

stan i perspektywy

P Ó Ł R O C Z N I K

CZASOPISMO UKAZUJE SIĘ OD 1991 ROKU

ISSN 1231-3149

**ANALIZY
RYNKOWE**

Redakcja naukowa
Wiesław Łopaciuk

PAŹDZIERNIK 2022

KOMITET REDAKCYJNY:

Sylwia Łaba
Renata Grochowska
Mariola Kwasek
Aldona Skarżyńska
Iwona Szczepaniak
Agnieszka Wrzochalska
Piotr Szajner

RECENZENT:

Ewa Rosiak

REDAKCJA NAUKOWA RYNKU ZBÓŻ:

Wiesław Łopaciuk

Oceny i komentarze prezentowane w Analizach Rynkowych są opracowywane na podstawie najlepszych i sprawdzonych źródeł informacji, i są wyrazem wiedzy oraz poglądów autorów. Nie mogą więc być podstawą roszczeń podmiotów za skutki podejmowanych decyzji, które każdy podejmuje na własne ryzyko i koszt.

Wykorzystując informacje zawarte w publikacji, prosimy o podanie źródła.

Cytowanie: Łopaciuk, W. (red.). (2022). *Rynek zbóż. Stan i perspektywy*. Nr 63. Analizy Rynkowe. IERiGŻ PIB.

Czasopismo przygotowano w Zakładzie Rynków Rolnych i Metod Ilościowych IERiGŻ PIB
Kierownik Zakładu – Piotr Szajner

WYDAWCA: Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej
Państwowy Instytut Badawczy,
ul. Świętokrzyska 20, 00-002 Warszawa; tel. (22) 505 45 18; e-mail: ierigz@ierigz.waw.pl
Projekt okładki: Leszek Ślipski
Skład i druk: Dział Wydawnictw IERiGŻ PIB
Ark. wyd. 5,68

Spis treści

Reasumpcja	3
Summary	4
I. Światowy rynek zbóż	6
<i>dr inż. Wiesław Łopaciuk</i>	
<i>Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej PIB</i>	
II. Polski rynek zbóż	16
1. Krajowe zasoby zbóż	16
<i>dr inż. Wiesław Łopaciuk</i>	
<i>Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej PIB</i>	
2. Krajowe zużycie zbóż	18
<i>dr inż. Wiesław Łopaciuk, mgr Jadwiga Drożdż,</i>	
<i>mgr Wiesław Dzwonkowski</i>	
<i>Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej PIB</i>	
3. Handel zagraniczny zbożami i produktami zbożowymi	30
<i>dr inż. Wiesław Łopaciuk, mgr Łukasz Chmielewski</i>	
<i>Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej PIB</i>	
4. Ceny zbóż na krajowym rynku	34
<i>dr inż. Wiesław Łopaciuk</i>	
<i>Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej PIB</i>	
Aneks	37

Sezon 2021/22 upłynął pod znakiem rosnących napięć w bilansie zbóż, co w drugiej połowie sezonu zbiegło się ze skutkami inwazji Rosji na Ukrainę. Rosja i Ukraina są jednymi z wiodących producentów i eksporterów zbóż na świecie i dlatego konsekwencje tego konfliktu zbrojnego mają globalny zasięg. Inwazja Rosji zakłóciła eksport produktów rolnych, w tym szczególnie zbóż, z rejonu Morza Czarnego. W wyniku tego, światowa podaż eksportowa znacznie zmalała, nawet pomimo czasowego udrożnienia szlaków żeglugowych. Światowy rynek zbóż zdominowała niepewność co do możliwości realizacji zakupów zbóż w tym rejonie, co konsekwentnie wpływało na wzrost cen i wzrastała niepewność na rynku.

Zbiory zbóż ogółem w sezonie 2021/22 oszacowano na rekordowe 2,29 mld ton, tj. o 3,2% więcej niż w sezonie 2020/21. Z powodu mniejszych niż przed rokiem zapasów początkowych, podaż całkowita* zwiększyła się o 1,7%, do 2,90 mld ton, co przy wzroście zużycia i obrotów handlu zagranicznego odpowiednio o 2,3 i 2,0% do 2,28 i 0,43 mld ton, skutkowało brakiem większych zmian

* Zapasy początkowe plus zbiory.

stanu zapasów na koniec sezonu (614 mln ton). Było to poziomu najniższy od sezonu 2015/16. Zapasy u głównych eksporterów jednak wzrosły o 10,9%, do 134 mln ton.

W sezonie 2022/23 przewiduje się dalsze napięcia w światowym bilansie zbóż, co będzie skutkowało wzrostem niedoborów i redukcją zapasów końcowych. Zbiory zbóż ogółem szacuje się na 2,25 mld ton, tj. o 1,7% mniej niż w sezonie 2021/22. Zużycie może się zmniejszyć o 0,9% do 2,26 mld ton. W tej sytuacji zapasy końcowe zmalałyby o 2,6% do 599 mln ton, w tym u głównych eksporterów o 5,5% do 127 mln ton. Należy podkreślić, że około 40 mln ton zapasów głównych eksporterów ulokowanych byłoby w Rosji i Ukrainie, a jak na razie niewiele wskazuje na to, że całe nadwyżki (w tym zapasy) ze skonfliktowanych krajów byłyby powszechnie dostępne w światowym handlu. Transport kołowy bowiem tylko w znikomym stopniu może zrekompensować ubytek podaży eksportowej z tytułu ograniczeń w żegludze na Morzu Czarnym.

W 2022 r. w Polsce zbiory zbóż szacuje się na rekordowym poziomie 36 mln

ton, tj. o około 4% więcej niż w 2021 r. Wzrost wynikał przede wszystkim z wyższych od ubiegłorocznych plonów zbóż (wzrost o 7,3% do 5,0 t/ha), co skompensowało spadek powierzchni zasiewów o 3,2% do 7,2 mln ha.

Zmniejszyła się produkcja mieszanek zbożowych (o 43,0%), owsa (o 7,4%), jęczmienia (o 5,6%) i żyta (o 5,4%), co wynikało z redukcji areatu ich uprawy. Spadek produkcji ww. zbóż został zrekompensowany z nawiązką wzrostem zbiorów pszenicy (o 11,2%) i pszenżyta (o 2,4%) oraz przewidywanym wzrostem zbiorów kukurydzy (o 16,2%).

W sezonie 2022/23 większe zapasy początkowe w połączeniu z rekordowymi zbiorami spowodowały, że krajowe zasoby zbóż** zwiększyły się o 11,2% do 42,1 mln ton. Podaż całkowita może wzrosnąć o 7,8%, do 44,0 mln ton. Zużycie zbóż przewiduje się na 25,1 mln ton, tj. na poziomie o 0,8% niższym niż w poprzednim sezonie. Zmaleje zużycie paszowe (spadek o 3,5% do 14,3 mln ton), czego nie zrównoważy wzrost spożycia (o 2,7% do 4,9 mln ton) i zużycia prze-

** Zapasy początkowe plus zbiory.

Tabela

Polska - bilans zbóż ogółem* (tys. ton)

Lata	2020/21	2021/22 szacunek	2022/23 prognoza	2022/23 2021/22
Zapasy początkowe	1631	3365	6289	186,9
Areał uprawy	7318	7335	7075	96,5
Plony (t/ha)	4,84	4,70	5,06	107,6
Produkcja	35384	34456	35768	103,8
Import	2560	2973	1914	64,4
Ogółem zasoby	39575	40794	43971	107,8
Zużycie krajowe:	25650	25284	25075	99,2
- spożycie	4731	4816	4947	102,7
- wysiew	1290	1296	1299	100,2
- zużycie przemysłowe	2891	2937	2981	101,5
- spasanie	15324	14760	14250	96,5
- straty i ubytki	1414	1475	1598	108,4
Eksport**	10560	9221	12320	133,6
Zapasy końcowe***	3365	6289	6576	104,6
Zapas/zużycie (%)	13,1	24,9	26,2	x

*) Łącznie z kukurydzą ale z wyłączeniem gryki i prosa

**) Łącznie z produktami zbożowymi w ekwiwalencie ziarna

***) Łącznie z zapasami interwencyjnymi

Źródło: GUS, szacunki i prognozy IERiGŻ-PIB

mysłowego (o 1,5% do 3,0 mln ton). Eksport może osiągnąć nie notowany wcześniej poziom 12,3 mln ton. W wyniku tego, rozchody ogółem zwiększą się o ponad 8%, do 37,4 mln ton. Pomimo tego, zapasy końcowe mogą wzrosnąć o blisko 5%, do 6,6 mln ton.

W 2021 r. przemysłowe przemiaty zbóż wyniosły 3,7 mln ton i były o 1,6% większe niż w 2020 r. Wzrosła produkcja mąk pszennych oraz pieczywa cukierniczego, a pozostałych wyrobów zbożowych zmalała. W 2022 r. przewiduje się wzrost przemiatów i produkcji większości wyrobów zbożowych, w tym szczególnie makaronów, mąki pszennej i kasz.

W I półroczu 2022 r. w porównaniu z I połową 2021 r., wyraźnie zmniejszyła się aktywność inwestycyjna przedsiębiorstw przetwarzających zboża. War-

tość inwestycji zmalała o ponad 10%. Sytuacja ekonomiczno-finansowa całej branży nadal była dobra, a osiągnięte dodatnie wyniki finansowe w większości branż przewyższały średnią wyliczoną dla całego przemysłu spożywczego (z wyjątkiem produkcji trwałego pieczywa cukierniczego). Najwyższe wskaźniki rentowności, podobnie jak w poprzednich latach, osiągnęli producenci makaronu.

W sezonie 2021/22 pogorszyły się wyniki polskiego handlu zagranicznego zbożami i produktami zbożowymi w ujęciu ilościowym, ale w ujęciu wartościowym nastąpiła poprawa. Dodatkowo saldo obrotów handlowych wyniosło 3,67 mld EUR, wobec 3,17 mld EUR w poprzednim sezonie. Wywóz zbóż i produktów zbożowych wyniósł 9,79 mln ton (w masie produktu), wobec rekordowych 10,87 mln ton (w masie produktu)

w sezonie 2020/21. Import tych produktów wzrósł z 2,26 do 2,66 mln ton.

W sezonie 2022/23 eksport zbóż i przetworów zbożowych (w ekwiwalencie ziarna) przewiduje się na rekordowe 12,3 mln ton, a import na 1,9 mln ton. Dodatkowo saldo handlu zagranicznego zbożami i ich przetworami może się zwiększyć do ok. 4,7 mld EUR.

W IV kwartale 2022 r. średnia cena pszenicy może wynieść 1550-1650 zł/t (pszenica paszowa – 1500-1600 zł/t, pszenica konsumpcyjna – 1650-1700 zł/t), a żyta 1250-1350 zł/t. W końcu sezonu (II kwartał 2023 r.) pszenica może kosztować średnio 1650-1750 zł/t (paszowa 1600-1650 zł/t, pszenica konsumpcyjna – 1700-1750 zł/t), a żyto 1350-1450 zł/t. Ceny kukurydzy mogą być o 5-10% niższe od cen pszenicy paszowej.

SUMMARY

The world market of grains in the 2021/22 was featured with tightening situation in the balance sheet. In the second half of the season it overlapped with the outcomes of Russian military invasion on Ukraine. Russia and Ukraine are main producers and exporters of grains in the world. Therefore the consequences of the invasion are worldwide. Russian invasion disrupted exports of agricultural commodities, which particularly concerns grains coming from the Black Sea region. In result of that the world export capacity considerably declined, even despite opening a humanitarian maritime corridor in order to facilitate critical cargoes of grain and other food products from Ukraine. Thus the world market was dominated with uncertainty as regards the possibilities of purchase of grains from the Black Sea region, which consequently was mirrored in peaking prices and growing uncertainty on the market.

Cereal crops in the 2021/22 season reached a record 2.29 billion tons, i.e. 3.2% up on the 2020/21 season.

Reflecting lower than a year ago opening stocks total supplies* increased by 1.7% to 2.90 billion tons, which along with growing disappearance and import demand by 2.1 and 0.7% to 2.29 and 0.43 billion tons respectively, set closing stocks almost unchanged from the previous season (614 million tons), which was the lowest level since the 2015/16 season. However inventories in exporting countries increased by 10.9% to 134 million tons.

In the 2022/23 season further tension are expected in the world balance of grains, i.e. growing shortages and a reduction in closing stocks will shape the market. Grain crop in 2022 is estimated 1.7% down on 2021 at 2.54 billion tons. The disappearance is forecast to contract by 0.9% to 2.26 billion tons, which would lead to a decline in closing stocks by 2.6% to 599 million tons, including 127 million tons to be held by main exporters (5.5% down). It has to be underlined that ca 40 million tons of

grains would be stored in Russia and Ukraine, which means that they would not be easily accessible for international trade. The means of land transport (rail and lorries) accounting for a negligible part of pre-invasion export capacities in the Black Sea region, cannot compensate the reduction of export supply caused by maritime transport restrictions.

In 2022 cereal crops in Poland are estimated at a record level of 36 million tons, i.e. 4% up on the previous year. The increase reflected primarily higher than in 2021 yields (increase by 7.3% to 5.0 t/ha) which more that offset a reduction in the area harvested (decline by 3.2% to 7.2 million ha).

The largest decline concerned the crop of cereal mixes (by 43.0%) followed by oats (by 7.4%), barley (by 5.6%) and rye (by 5.4%). The decline reflects lower than in 2021 acreage. On the other hand the increase in production of wheat (by 11.2%), triticale (by 2.4%) along with expected rise in maize crop (by 16.2%) more than

* Current production plus opening stocks.

compensated the decline in production of the previously mentioned grains.

In the 2022/23 large stocks domestic along with record current crop led to a 11.2% rise in domestic supply** to 42.1 million tons. Total supply (taking into account forecast balance of foreign trade) is expected to increase by 7.8% to 44.0 million tons. At the same time domestic use is projected to decline by 0.8% to 25.1 million. Feed use is expected to decline by 3.5% to 14.3 million tons, which would not be compensated by growing human consumption (increase by 2.7% to 4.9 million tons) and industrial uses (increase by 1.5% to 3.0 million tons). Grain exports are forecast at a historically high figure (13.2 million tons). Reflecting that, total domestic disappearance would increase by more than 8% to 37.4 million tons. Despite it, closing stocks are expected to recover by almost 5% to 6.6 million tons.

In 2021 cereal millings totalled 1.6% up on the previous year at 3.7 million tons. In effect the production of wheat

flour and bakery products increased, while the production of other cereal products went down. An increase in grain milling and in the production of cereal products is forecast for 2022, which would concern in particular pasta, wheat flour and groats.

In the first half of 2022, as compared with a corresponding period of the previous year, the investment activities of the milling industry were on a downward path, with the value of investment 10% down. The economic situation of the whole industry was fairly stable with financial results above to the average for the entire food industry (except of the production of bread confectionery). Similarly to the previous year the highest profitability ratios were achieved in the production of pasta.

In the 2021/22 season a the results of Polish foreign trade in cereals and cereal products showed a deterioration in terms of volume but in terms of value a distinct improvement was reported. The surplus reached EUR 3.67 billion (EUR 3.17 billion in 2020/21). Exports totalled 9.79 million tons (in terms of

product weight), versus record 10.87 million tons in the previous season. Imports increased from 2.26 to 2.66 million tons.

In the 2022/23 season exports of grain and cereal products are forecast at a next historical high (12.3 million tons in grain equivalent), while imports at 1.9 million tons. Following that the surplus of foreign trade in grain and cereal products in terms of value would increase to ca EUR 4.7 billion.

At the end of 4th quarter of 2021 average price of wheat is expected at PLN 1550-1650 per ton (PLN 1500-1600 per ton of feed wheat and PLN 1650-1700 per ton of breadmaking wheat) and average price of rye at PLN 1250-1350 per ton. At the end of the 2022/23 season (2nd quarter of 2023) wheat price is forecast at PLN 1650-1750 per ton (PLN 1600-1650 per ton and PLN 1700-1750 per ton respectively of feed and breadmaking wheat) while those of rye at PLN 1350-1450 per ton. Maize prices are likely to fluctuate some 5-10% below the prices of feed wheat.

** As above.

Table
Poland - grain balance sheet* ('000 t)

Seasons	2020/21	2021/22 estimation	2022/23 forecast	2022/23 2021/22
Opening stocks	1631	3365	6289	186,9
Area sown	7318	7335	7075	96,5
Yield (t/ha)	4,84	4,70	5,06	107,6
Crops	35384	34456	35768	103,8
Imports	2560	2973	1914	64,4
Total supply	39575	40794	43971	107,8
Domestic use	25650	25284	25075	99,2
- food	4731	4816	4947	102,7
- seeds	1290	1296	1299	100,2
- industrial uses	2891	2937	2981	101,5
- feed	15324	14760	14250	96,5
- wastes and losses	1414	1475	1598	108,4
Exports**	10560	9221	12320	133,6
Carryover stocks***	3365	6289	6576	104,6
Stocks/use ratio (%)	13,1	24,9	26,2	x

*) Including maize (corn) but excluding buckwheat and millet

**) Including cereal products in terms of grain

***) Including intervention stocks from 2004/05 onwards

Source: CSO, authors' estimations and forecast.

W serii **Analizy Rynkowe** w najbliższym czasie ukażą się:

1. *Rynek mleka* (63) • październik 2022,
2. *Rynek ryb* (33) • listopad 2022,
3. *Rynek mięsa* (63) • listopad 2022,
4. *Rynek rzepaku* (62) • listopad 2022,
5. *Rynek ziemniaka* (49) • grudzień 2022,
6. *Rynek owoców i warzyw* (61) • grudzień 2022,
7. *Rynek cukru* (50) • kwiecień 2023.

WARUNKI SPRZEDAŻY I PRENUMERATY

Pełna oferta wydawnicza dostępna na stronie: <http://ierigz.waw.pl/publikacje>

Cena 1 egzemplarza *Rynku zbóż* wynosi 150 zł (w tym 8% VAT).

Prenumerata roczna *Rynku zbóż* (2 numery w 2022 roku) wynosi 300 zł.

Zamówienia na prenumeratę i sprzedaż pojedynczych analiz lub kompletu 11 tytułów można przesyłać:

- mailem na adres: dw@ierigz.waw.pl
- pocztą na adres:
Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej Państwowy Instytut Badawczy,
Dział Wydawnictw, ul. Świętokrzyska 20, 00-002 Warszawa
- publikacje można również kupić w Dziale Wydawnictw IERiGŻ PIB,
wejście od ul. Szkolnej 2/4, parter, pok. 3,
sprzedaż od poniedziałku do piątku w godz. 9⁰⁰–15⁰⁰.

Istnieje możliwość zakupu wersji archiwalnych czasopism.

Kontakt:

Dział Wydawnictw IERiGŻ PIB, ul. Szkolna 2/4, 00-006 Warszawa

tel. (22) 505 46 85, e-mail: dw@ierigz.waw.pl

USŁUGI WYDAWNICZE I POLIGRAFICZNE

dostosowane
do Państwa potrzeb!

- Wykorzystujemy nowoczesne systemy **druku cyfrowego** dające wierne odwzorowanie obrazu, pozwalające w krótkim czasie na druk czarno-białych i barwnych materiałów w najwyższej jakości.
- **Drukujemy:** wizytówki, ulotki, papiery firmowe, foldery, broszury, książki, gazetki reklamowe, plakaty, materiały szkoleniowe, nadruki na kopertach, widokówki, zaproszenia, identyfikatory, dyplomy, etykiety, naklejki itp.
- Oferujemy szeroki wachlarz **usług introligatorskich:** bindowanie, szycie, uszlachetnianie, klejenie itp.
- Przeprowadzamy **korektę** oraz **redakcję** tekstów w języku polskim.
- Wykonujemy **skład publikacji**, wykorzystując profesjonalne oprogramowanie graficzne (Adobe InDesign, Illustrator, Photoshop).

Zaproponujemy indywidualną wycenę i dobór odpowiedniej techniki wydruku, aby gotowy produkt w pełni spełniał Państwa oczekiwania.

Dział Wydawnictw
wejście od ul. Szkolnej 2/4
tel. (22) 505 45 26, 505 44 30
usługi wydawnicze: dw@ierigz.waw.pl
usługi poligraficzne: poligrafia@ierigz.waw.pl

Zapraszamy do współpracy!

CENA 150 ZŁ

Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej
Państwowy Instytut Badawczy,
ul. Świętokrzyska 20, 00-002 Warszawa;
tel. (22) 505 45 18; e-mail: ierigz@ierigz.waw.pl
<http://www.ierigz.waw.pl>